

Verbul

1. Def. partea de vorbire flexibilă care exprimă acțiuni (a munci, a vorbi, a lucra), stări (a se afla), existență (a exista), a se afla.
2. Diferențe clarificări ale verbului:

(a) verbe $\begin{cases} \rightarrow \text{transitive} \\ \rightarrow \text{intransitive} \end{cases}$

Vb. transitive = vb. care poate avea un C.D.

Ion taie lemnul
C.D.

El învâlește lecția
C.D.

Domnul asculta muzica
C.D.

Când compl. direct nu este exprimat vb. transitive sunt fol. cu valoare absolută:

citesc — vb. transf. cu val. absolută

citesc o carte — vb. transf. cu C.D. exprimat.

Vb. intransitive = vb. care nu pot avea un C.D.

sunt intransitive.

Merg la petrecere — un indice la care
determinare locativă (o petrecere oarecare)
C.D. (la cine? la ce?)

Merg pe stradă
C.C.

Se liniștește
C.C.

— uneori vb. intransitive sunt fol. ca cele transf. cu C.D.

Am petrecut prin muni (C.C.)

Am petrecut săptămânii prin casă.
C.D.

②. vb $\begin{cases} \text{predicativ} \\ \text{nepredicativ} \end{cases}$

predicativ = vb. care arată mișcarea, acțiunea în care poate forma singur un predicat
nepredicativ = vb. care nu poate forma singur un predicat (vb. copulative).
a fi, a ajunge, a deveni...

③. Conjugarea = gruparea verbelor după terminațiile pe care le întindem la infinitiv se numește conjugare.

I	a mîncea	- a.
II	a bea	- la
III	a face, a duce	- e
IV	a citi - citi.	i - ire
	a lăta - lăta.	î - ire.
	a doborî - doborî.	

④. Dialecta: este forma pe care o ia verbul pt. a arăta în ce raport se află acțiunea cu autorul acesteia (subiectul).

a) dial. activă arată că acțiunea este făcută de subiectul gramatical

Ela interpretat un cântec.
Ideuște trei file.

b) dial. reflex este mai puțin organizată în mai puțin precizată decât celelalte

se construiește cu pron. reflexive. în arată că autorul participă intern la acțiune dar și suferă acțiunea

Eu mă simțeam

Eu mi amintesc.

c) dialecta pasivă: arată că subiectul gramatical suferă acțiunea pe care o face subiectul logic (complementul de agent). Este o dialectă compusă în

ajut. vb. auxiliar a fi⁴ care ne dă Modul timpului,
persoana în memorie în din participul vb. de
conjugat. 7V

En point chiamato de director
diat. pariv. C. de agut

⑤ Module = formă pe care o ia verbul pt. a acționa
cum considerăm acțiunea.

- distingem $\begin{cases} \rightarrow \text{moduli personale, predicative} \\ \rightarrow \text{moduli nepersonale, nepredicative.} \end{cases}$

- module personale sunt:

- indicativul - arată o act, reală
- conjunctivul - act, realizabil, posibil
- condit. optativ - exprimă o condiție de care
depinde realizarea alte acțiuni.

d) imperativul (- nu are decât persoana 2^a sg și pl)
exprimă un ordin, un îndemn, o rugămintă, o
promisă.

e) prezumptivul - o acțiune prezentată ca
presumptă, ca înmădă.
Se compune din: formă de vâtor, conjunctiv,
optativ însoțite de gerunziu.

Vei fi stînd tu ceva.

Să fi stînd el ceva?

A fi stînd el ceva?

- module nepersonale pot avea diferite fct.
sintactice în afară de P.V.

1) infinitivul = denumește acțiunea exprimată de
verb: a munci, a lucra, a vorbi

Are 2 forme f. scurte: a lucra (formă verbală)
lucru (care s-a substantivizat (lucrare))

Are unu. fct. sintactice:

Subiect: A munci este o datorie.

HP. Datorită lui este de a învăța.

At.: A sosit vremea de a merge în vacanță.

CD: El a învățat a scrie.

Știu merge spre casă.

CI: Sunt gata a ajuta pe prietenul meu.

Circumstanțiale diferite:

- de mod: A plecat fără a privi înapoi.

- de timp: Trebuie de a ajunge la noi s-o opriți acolo.

- de cauză: El era enervat de a fi chemat la director.

- de scop: A venit pt. a vedea casa.

- opțional: În loc de a scrie își pierde timpul.

care?

element predicativ suplimentar.

Acum observăm ideea de unitate națională a rețelei.

cum?

Sei este mod impersonal infinitivul poate avea determinări ca orice vb.

a) poate avea CD.

A început a gândi pe lat

b) — CI

A început a vorbi despre oameni

c) — cel

A început a veni în capitală.

d) — cet

A început a își lua noaptea pe utilitate

e) — ccm.

Adea a-i face pe plac

Valoarea sa verbală se reflectă în prin faptul că poate avea un subiect ca autor al acțiunii.

Nimeni nu putea intra în casă.
Subiect în pt. a putea în pt. a intra

Infinitivul poate avea în X.P. X.P.
Mi-a vorbit despre dorința de a ajunge medic

2) Participiul - este modul care sub formă de
adjective denumesc activitatea referită de un obiect
(citit, citită, cititi, citite).

poate avea funcții sintactice de:

- atribut - Avea priviri speriate

X.P. - Băutul era băgat în potolit.

flăm. pred. nupl. Totă astăzi întristată

cum?

care?

- având valoare de adjectiv se poate compara:
Adunase florile cele mai înflorite.

- poate deveni substantiv prin articulare:

Trubita mea este bolnavă.

- poate primi sufixe diminutive:

Avea o fată stricatică (stricată) de vârsat.

- la verb poate avea un determinări:

a) C. de agent:

Avea gâtul cuprins de o frare tare

b) Instrumental

În cămară stăteau borcane legate cu celofan.

c) C.C.

Sta înfipț pe scaun.

d) C.C. Scop Eram sâmeri venite pt. întîmpinarea

③ gerunziu = forma verbului care exprimă o acțiune în desfășurare: fămurind, potocind.
Funcții sintactice:

Compl. circ. diferite:

CCTM Privea fămurind.

CCCF: Au a venit neștiind lecția.

CCr: Vă gând acutia de mirare.

CD: And sunand.

Atr. verbal: Are o rană sangeroasă la picior
clen. predic nupl. : Pe toa a răzuit → iesind de la Catavancu

In calitate de vb gerunziul poate avea subiect:

a) acelasi cu al propozitiei

Fata răzuită - l a strige.

b) diferit de subiectul propozitiei

"Voi murind în sânge i pot să fie mari."

In calitate de vb — poate avea → CD.

Pierzând → disoarea a pierdut totul → ci.

Privea la decurul l a intrebat ceva.

→ diferite circumstanțiale: Golindur - se murea la multe
CCT.

④ Supinul: desemnează acțiunea verbală în comp. ca un vb dar în ca un substantiv:

1) natura de substantiv se reflectă prin faptul că se construiește cu diverse prepoziții.

→ Poate fi:

a) subiect Se învârtat este uzor.

b) Y/P Tomul e de corit.

c) Atr. Am răzuit un cal de furat

d) CD Au de refovat.

e) ci Se gândește la scaldat

f) c c scop L-au chemat pt. scuturat

→ ca verb supinul poate avea c.d.:

-Vici de posant geste nu este buna.

Temporal:

② = Thru 4/27/2014

2. Horizontal

Timprul

- ① - categoria vb care prezintă raportarea procesului a acțiunii la momentul vorbirii
- există 3 timpuri de bază
a) prezentul care arată o acțiune ce se desfășoară în momentul vorbirii
b) trecutul = înainte de momentul vorbirii
c) viitorul = după momentul vorbirii
- timpurile derivate din trecut sunt urme:
imperfect, perf. comp, perf. spl., ni. ni. c. perfect
- timp. derivate din viitor sunt viitor I și viitor II

- ② - clasificarea timpurilor:
Tp de vr al structurii descriem:
a) timpuri simple: prezentul, imperf., perf. spl., ni. ni. c. perfect
perf. - toate aparținând modului indicativ
prezentul conjunctiv, infinitivul prezent
b) timpuri compuse cu ajutorul formelor specializate ale auxiliarelor morfologice a fi, a avea, a voi, a avea:
perfectul compus, viitor I, -a -u - modul indicativ
perfectul conjunctivului și al infinitivului, prezentul în perfectul condițional optativului, prezentul în perfectul presumpțiv

- ③ Descrierea timpurilor
1) ~~prezent~~ prezentul = timpul care prezintă concomitența dintre momentul vorbirii și momentul desfășurării acțiunii.
- în cadrul modului ~~indicativ~~ ^{indicativ} el se opune trecutului și viitorului.
La celelalte moduri (conjunctiv, cond-opt., presumpțiv) prezentul se opune nuverii perfectului care reprezintă forma de perfect. Numai în cadrul acestor moduri prezentul poate semnifica o acțiune futură neexprimată, virtual (să cânte, ar cânta) semnifică în prezent al acțiunii dar și posibilitatea ca această acțiune să se realizeze în viitor.
Timpul prezent poate avea urm. valoare la modul indicativ:

- a) prezentul iterativ care apare însoțit de determinări temporale în semnificație repetare act: "Zina minge, Noaptea minge, dimineața minge iară..."
- b) prezentul indic folosit în narativ, care desemnează o acțiune care a avut loc în trecut: "Ilihai Viteazul iese pe câmpul de luptă, conduce ostirea..."

c) prezentul apromic (apromic sau etern) este caracteristic pt. definiții, legi, maxime, aporisme, proverbe.

Unghiul drept are 90° .

Apa trece, pietrele rămân.

Pr. aceasta faptă legea prevede o pedeapsă de ...

Prezentul conjunctivului dăruie un proces nedelimitat precum în raport cu prezentul sau viitorul. Poate avea valori de:

a) vitor: Să faceți urcat până mă întorc

b) condițional optativ: Să-l vad revinând / aş mai

trăi o viață!

c) imperativ: (Să) Treacăse mihă! — conjunctivul hortativ (are formă identică cu cea a imperativului) hortă, are = a îndemna (lat)

— conj. poate apărea fie cu conjuncție, fie fără conjuncție.

Prezentul condițional optativ exprimă o acțiune posibilă realizabilă fie în prezent, fie în viitor:

Az induce o prețuire

acum
măine

Poate avea valori de:

a) indicativ cu o notă de politețe:

→ Az dorî să vă spun în eu ceva

b) cu o conjuncție conjunctiv:

— Să stau de vorbă!

— De ce nu am sta?

Prezentul imperativului numește verbul în momentul vorbirii: a dori, a citi...

Poate avea valori de imperativ în diferite inscripții care atenționează asupra unor interdicții: a nu se fuma

în compartiment (4) fumate în compartiment!)

2) Trîmpuri derivate din trăut
(A) Imperfectul: exprimă un proces trăut ineterminat:
Eu citam când ai sosit tu!

Poate avea urm. valori:

a) Prezent iterativ — Imperfect iterativ însoțit de
determinații temporale: diminea de ieri în altă țară.

b) Prezent în limbajul copiilor: Eu eram lângă, tu
era iedul, ea era capra.

c) Imperfectul modestei: când vorbitorul vrea să
atenționeze interlocutorul că se adresează în respect:
Nu gândeam să vă rog ceva.

(B) Perfectul simplu exprimă un proces trăut
încheiat de un timp. Se fol. cu precădere în
Oltenești și zonele limitrofe unde vorbitorii consideră că
acastă act. s-a term. în 24h. Este folosit în
literatură artistică cu scopul de a dinamiza acțiunea:
El plecă când o văzu.

În vorbirea populară capătă val. de perf. compus ce
conține în sine o semnificație disprețuitoare a vorbitorului:

① fecuș fiartă.

Tot în vorb. pop. capătă val. de prezent indicativ:
tu mă cam dușei dragă mei. (tu pleci chiar
acum)

(C) Perfectul compus exprimă un proces trăut terminat
dar neîncetat în timp: tu am citit lectia.

Este timpul cu cea mai mare prevalență în vorbire.

Poate avea o valoare de prezent:

— Taci din gură!

— Am tăcut! (Tac)

Poate avea val. de viitor:
te-am demostert.

(D) Imperfectul exprimă o act. trăută
terminată înainte a altei acțiuni trăute:

Eu citam lectia când tu ai venit la mine.

Se folosește în narativă în multe alte valori.

Ⓔ Perfectul conjunctiv exprimă un proces prezentat ca nerealizat în timpul trecut: Am fi fost bucuroși să ne fi întrebat cineva.
Valoarea des întâlnită este cea de condițional opt. (dacă ne-ar fi întrebat cineva).

Ⓕ Perfectul cond-opt. - exprimă un proces prezent în nerealizat:

De' ar fi știut aceasta ar fi luat măruri.
Nu are altă valoare.

Persoana - categorie gramaticale nespecifice pt vb, care se manifestă simultan cu categoria numărului.

Există trei persoane specifice pronumelui:
- fiecare dintre aceste 3 pers. pce referite la autorul acțiunii, adică la subiectul gramatical.

Din motive stilistice se produc adesea modificări de persoană care reflectă neconcordanța dintre subiectul gramatical și autor. Astfel, pers. eu - eu sg se folosește în locul pers. î în sg: Să-ți dea mama lecție? (Eu - tu, dau lecție?).

Pers. î pl este fol. în locul pers. tu sg în pl:
"Nu i așa că ne-am făcut mari?" (Tu sau voi v-ați făcut mari).

Referitor la categoria persoanei în lb. rom distingem o serie de verbe care nu au forme decât pt. o persoană.

a) Este vorba despre verbe care arată fenomene ale naturii: plouă, bucură, se înnoptă, turnă, trăiește...

b) - verbele reflexive impersonale de tipul se face, se auze, se spune.

Ambele categorii de verbe se numesc impersonale pt. că nu au decât o singură persoană și nu pot avea autor al acțiunii așa cum apare la un vb. personal:
Eu citesc.

Numărul - categorie gram. legată de persoane care se referă la numărul acțiunii și reflectă acordul dintre predicat și subiect.

Genul - apare ca o categorie nespecifică în cadrul diatezei pasive: Elevul este ascultat de profesor
Eleva este ascultată.

ADVERBUL

- ① Def. parte de vorbire parțial flexibilă care determină:
- un vb.: Eu mă întorc azi
 - un adjectiv:
Ave o privire destul de ageră (cât de ageră? = destul)
 - un adverb:
Citește asa de mult.

- ② Clarificare:
- după înțeles pot fi:
- de loc: Aici, acolo, departe, aproape, în preajmă, unde...
 - de timp: azi, mâine, acum, atunci, astăzi, ieri, târziu, devreme, cândva, totdeauna.
 - de mod: abia, așa, alene, bine, rău, cum, voinicește, vitezește...
- după formă deosebirii:
- adverbe:
- simple: azi, mâine, alene, asa, mult.
 - compușe: azi-noapte, mâine-seară, ieri-noapte.

- ③ Gradele de comparație: - categoria gram. care specifică adjectivului și adverbului
- pozitiv: alergic, alene